

Het **preventieve programma KiVa** richt zich op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten. Het zet in op positieve groepsvorming en helpt de leerkracht de sociale vaardigheden en de sociaal- emotionele ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Daarmee worden de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat verbeterd. **KiVa** legt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen. Hierop is onze visie op straffen en belonen gebaseerd. Straffen, belonen en Pedagogisch Tact wat bedoelen we dan?

Straffen leiden vaak tot weerstand en escalatie van een conflict en maken dat het leren stopt. Ze lokken een vecht- of vluchtreactie uit, wat betekent dat het verfijnde denken in de frontale cortex op zwart gaat en basale verdedigingsmechanismen in werking treden. Straffen maken ons rebels, zorgen ervoor dat we ons schamen of dat we woede voelen, onderdrukken onze gevoelens, en maken dat we gaan zoeken naar manieren om niet gepakt te worden. Straffen is eigenlijk weinig meer dan een kind op één of andere manier een rotgevoel geven. En om dit rotgevoel kwijt te raken passen kinderen vaak – maar lang niet altijd – hun gedrag aan naar wat wenselijk is. Naar wat goedkeuring oplevert (wat erg belangrijk is voor kinderen, aangezien ze voor hun overleving afhankelijk zijn van volwassenen).

Straffen is vaak ook een reactie op onmacht van een volwassene en een mechanisme om een situatie te beheersen. Dit is een begrijpelijke emotie, maar met elkaar is het dan belangrijk te zoeken naar een manier waarop aan dit gevoel van onmacht een ander antwoord gevonden kan worden in relatie met het kind.

Straffen is daarmee uitdrukkelijk NIET empathisch. Een ander bewust en opzettelijk een rotgevoel geven staat haaks op pedagogisch en empathisch handelen. We geven daarmee bovendien het voorbeeld dat het oké is om je zin te krijgen door je macht te gebruiken en een ander zich naar te laten voelen. We leren ze daarmee dus niet wat empathie is. We moeten dan ook niet verbaasd zijn als we *niet*-empathisch gedrag in de klas terugzien.

Belonen

Als je goed (empathisch) gedrag extern beloont – door een compliment, een sticker, etc. – dan leidt je de aandacht af van deze innerlijke beloning en richt je het kind op de uiterlijke beloning. Empathisch gedrag kan dan al te gemakkelijk een middel worden om een beloning te krijgen en dat betekent dat er geen werkelijke verbinding meer is. Het is geen werkelijk empathisch gedrag meer, maar egocentrisch en berekenend. Belonen bevordert het empathisch vermogen dus niet. Beloningen zijn de stiekeme tweelingbroer van straffen. Het is aantrekkelijk omdat je met beloningen een kind tijdelijk stil kunt krijgen. Maar het effect ervan kan steeds minder worden, of zelfs tegen je gaan werken: "Hoeveel krijg ik er voor?" was de vraag die dan snel gesteld wordt.

Pedagogisch Tact, 'het goede doen, op het juiste moment, ook in de ogen van de leerling'. Hier ligt een hoog ontwikkelde kwaliteit van relatie of verbondenheid – in dit geval een pedagogische relatie tussen leraar en leerling aan ten grondslag. Deze is niet alleen van belang voor de weg naar volwassenheid, maar net zo goed voor het onderwijsresultaat van de leerling. Pedagogische tact of tactvol handelen vraagt een relatie die gekenmerkt wordt door openheid en sensitiviteit voor wat een leerling bezighoudt of voor wat deze nodig heeft, en vertrouwen in zijn wil om te groeien. Dit wordt door leerlingen begrepen. Zo ontstaat wederkerigheid en – vanuit deze relatie – gedeelde verantwoordelijkheid. Leraar en leerling(en) als werkeenheden met de leraar als eindverantwoordelijke en gezagsdrager.

Onderwijsmanifest Vroonermeerschool

- Iedereen is verantwoordelijk en we willen dat iedereen gelukkig is. Als er een kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig.
- We zijn uiterst voorzichtig met belonen en straffen. We ontkoppelen niet en sluiten niet buiten
  1. We geven in principe geen onvoldoendes
  2. We sturen geen leerlingen de klas uit
  3. We geven geen strafwerk
  4. We belonen onze leerlingen in principe niet met stickers, punten, diploma's en certificaten.
- We accepteren en oordelen niet. Elk kind en situatie is uniek. Iedere situatie heeft een eigen (vaak verborgen) betekenis.
- Welbevinden en betrokkenheid zijn voorwaarden om tot leren te komen.
- Relatie, competentie en autonomie zijn basisbehoeften die ten grondslag liggen aan welbevinden en betrokkenheid. Dit is leidend in het handelen van de leerkracht. Zonder relatie, geen prestatie.
- De leraar ondersteunt autonomie, biedt structuur en legt uit waarom iets moet gebeuren.
- Wij praten daarom ook zoveel mogelijk met het kind in plaats van over het kind.

Het streven is de lessen zodanig te ontwerpen dat de leerlingen vooral succes ervaren (competentie).

